

דבר העורכת

לקוראים שלום!

אנחנו נמצאים בסופו של חופש פסח, ואנו תקוה כי הצלחתם לנוח ולאגור כוחות במהלך החג. לפני כשבועיים הממשלה ה-33 יצאה לדרך. היא כוללת 11 שרים חדשים במשרדים שונים, מתוך 22 השרים בממשלה. ארבע נשים יכהנו כשרות – המספר הגבוה ביותר מאז ומתמיד. נאחל להם בהצלחה ומי ייתן שהקדנציה הקרובה תהיה שלמה ומלאת עשייה.

כנסת ישראל - תזית דואר מט על מעטפת יום ראשון

אז מה בגיליון? דן שחורי מספר על שחרור העבדים בארשצות הברית. בפינת המיתולוגיה אלי מועלם מציד סדרת בולים מרהיבה שהונפקה ביוון. בפינה הנפקות מהעולם נגלה הנפקות מוזרות בפינלנד. ולבסוף, כבכל גיליון, חידון בולאי נושא פרסים. הפעם החידון מורכב משני חידונים ואתם יכולים לענות על אחד או של שניהם, כרצונכם.

נתראה בגיליון הבא,

שלכם, שביט

שחרור העבדים בארצות הברית

דן שחורי

בתחילת המאה ה-17 החלה ההתיישבות בצפון אמריקה. שנים ספורות אחר כך כבר הובאו עבדים מאפריקה לשרת את האדם הלבן, בעיקר בעבודות החקלאות. מעניין לציין כי גם לדרום אמריקה הובאו עבדים (בעיקר לברזיל) במספרים גדולים בהרבה.

בשנת 1776 הוקמה ארצות הברית של אמריקה. המדינה כללה עם הקמתה שלוש עשרה מושבות, שכל אחת מהן היא מדינה עצמאית. לא נכנס כאן לסיבוכים הרבים של השיטה האמריקאית, אבל לעניננו חשוב לזכור כי למדינות הבודדות יש מידה רבה של עצמאות, אך הן כפופות לממשל המרכזי.

אברהם לינקולן.

לאחר הקמתה הנהיגה כל מדינה בארצות הברית חוקים אחרים ביחס לעבדות. ברוב המדינות הצפוניות הוכרזה העבדות כבלתי חוקית, ואילו במדינות הדרום היא נקבעה כמותרת. אחת הסיבות להבדל היא שמדינות הדרום היו חקלאיות בעיקרן, וכוח העבודה הזול של העבדים היה חשוב להן מבחינה כלכלית.

במהלך המאה ה-19 התרחבה ארצות הברית למערב. השטחים החדשים ביקשו להצטרף לאיחוד כמדינות עצמאיות, והקונגרס האמריקאי החליט בשנת 1820 כי בשאלת העבדות ינהגו לפי פשרה: במדינות הנמצאות בצפון לא תותר עבדות, ובמדינות בדרום היא תותר. פשרה זו, הקרויה פשרת מיזורי, החזיקה מעמד 34 שנה.

בשנת 1854 נחקק בקונגרס חוק קנזס-נברסקה. על פי חוק זה כל מדינה חדשה תוכל להחליט בעצמה אם העבדות תותר בשטחה או לא. החלטה זו ביטלה את פשרת מיזורי, והעבדות הפכה לנושא המרכזי בשיח הציבורי באמריקה.

בשנת 1860 נבחר אברהם לינקולן כנשיא ארצות הברית. לינקולן התנגד לעבדות, וביקש לאסור אותה לחלוטין בכל המדינות החדשות (אם כי הוא היה מוכן להתיר את העבדות בכל מדינות הדרום הקיימות).

הקרב בפורט סאמטר
פתח את מלחמת האזרחים.

בחירתו עוררה התנגדות עזה במדינות הדרום, ו-11 מהן פרשו מארצות הברית והקימו את "מדינות הקונפדרציה של אמריקה". בראש מדינה

ג'פרסון דייוויס, נשיא הדרום,
על גבי בול של "ארצות
הקונפדרציה של אמריקה".

חדשה זו עמד הנשיא ג'פרסון דייוויס.

בין הקונפדרציה ובין ארצות הברית (25 המדינות הנותרות) פרצה מלחמה, הקרויה "מלחמת האזרחים האמריקאית". חמש שנים נמשכה המלחמה, והיא גבתה קורבנות עצומים משני הצדדים. תחילה רשמו מדינות הדרום (בפיקודו של הגנרל רוברט א. לי) שורה מרשימה של נצחונות. אך בתחילת 1864 הופקד צבא הצפון בידיו של הגנרל יוליסס גרנט. גרנט הביא לידי ביטוי את היתרונות של צבא הצפון, שהיה גדול יותר ונייד יותר (בזכות רשת הרכבות המפותחת בצפון ארצות הברית). באפריל 1865 נכנע הגנרל לי וביוני אותה שנה נכנעו הכוחות האחרונים של הדרום. מלחמת האזרחים האמריקאית תמה. מעט קודם לכן, באפריל 1865 נרצח אברהם לינקולן על ידי מתנקש. הוא לא זכה לראות את המלחמה מגיעה לסיומה. למעלה משש מאות אלף איש נהרגו במהלך המלחמה, ועוד כארבע מאות אלף נפצעו.

קרב גטיסברג העקוב מדם
הוא אחד המפורסמים במלחמה.

מפקד צבא הצפון, גנרל
יוליסס גרנט נבחר לימים
להיות נשיא ארה"ב.

במהלך המלחמה הכריז לינקולן על שחרור כללי של העבדים בכל מדינות הדרום. הייתה זו הכרזה בעלת תוקף סימלי בלבד, כי מדינות הדרום ממילא לא הכירו בלינקולן כנשיא. אבל עם התקדמות צבאות הצפון שוחררו חלק ממדינות הדרום, ובכל מקום כזה בוטלה העבדות. בשנת 1865 בוטלה העבדות סופית בכל רחבי ארצות הברית באמצעות התיקון ה-13 לחוקה.

השחורים בארצות הברית זכו, איפוא, בשחרור מעבדות. אבל מכאן ועד שיוויון זכויות מלא הדרך עוד ארוכה. אבל מאבק השחורים כנגד האפליה הוא נושא לכתבה אחרת.

לתגובות ניתן לפנות לדן שחורי בכתובת dansch@gmail.com

דמויות מהמיתולוגיה היוונית – בולי יוני 1935

אלי מועלים

לכל אחד מאיתנו יש באוסף הבולים פריט החביב עליו ביותר. מכל סדרות המיתולוגיה באוסף שלי, סדרת בולי דואר האוויר שהונפקה ביוני ב-1935 היא בעיני היפה והמרהיבה ביותר. ישנן עוד סדרות בולים יפות ומשובבות עין, אלא שזו מיוחדת בעיני בגלל עיצובה המרשים המעניק לדמויות המתוארות בה עוצמה וחיות ומעטים המעצבים שהצליחו להעניק עוצמה כזו לבולים. כל בול בסדרה מתאר דמות מיתולוגית ידועה מהמיתולוגיה היוונית שכל אחת מהן ראויה למאמר בפני עצמה ובמאמר זה נתאר אותן בקצרה. חלק מדמויות אלו נפגוש שנית במאמרים נוספים בסדרה.

הליוס – האנשת השמש

הליוס הוא פרסוניפיקציה (האנשה) של השמש במיתולוגיה היוונית. במרכבתו הרתומה לארבעה סוסים, פרואיס, אאוס, אאנטון ופלגון, מעלה הליוס את השמש, רוכב איתה לאורך כל השמים לכיוון מערב ורואה את כל המתרחש על פני כדה"א. במהלך הלילה ממשיך הליוס את מסעו לכיוון מזרח וחוזר חלילה.

איריס – שליחת האלים

איריס היתה אלת הקשת בענן וכן שליחת האלים בדומה להרמס. תפקידה היה להעביר את פקודותיהם והוראותיהם של האלים אל בני האדם, ועל מנת למלא את תפקידה זה היא נעה במהירויות עצומות ומגיעה אל האדמה, מעמקי הים ואף אל העולם התחתון. היא ידועה כשליחתה של הרה, מלכת האלים ואשתו של זיאוס, אבי האלים. באחת האגדות נטען כי היא מבצעת את שליחותה כאשר הקשת מחברת בין השמיים לארץ.

דיידלוס ואיקארוס

במיתולוגיה היוונית מסופר שדיידלוס הוזמן על ידי מינוס, מלך האי כרתים, לבנות לו מבוך. שאחרי השלמת הבניה החליט המלך מינוס לכלוא במבוך את דיידלוס ואת בנו איקרוס. לאחר שגילה כי הם יצאו מן המבוך, כלא אותם במגדל, כדי שלא יגלו את סודו ולא יעזרו לאיש לפתור את חידת המבוך.

כדי לברוח, אסף דיידלוס נוצות מציפורים וחיבר אותן בשעווה לכדי כנפיים. דיידלוס ואיקרוס עטו על גופם את הכנפים וכך הצליחו להימלט מכרתים. לפני שנמלטו מהאי, הזהיר דיידלוס את בנו שלא יעוף גבוה מדי, כדי שהשמש לא תמס את השעווה.

אולם איקרוס התלהב מכך שהוא יכול לעוף והמריא גבוה מדי. השמש המסה את השעווה והוא נפל ונהרג. דיידלוס מצא את גופת בנו שנסחפה אל החוף וקבר אותה באי שנקרא על שמו- איקריה.

אתנה – אלת החכמה והמלחמה

אתנה היא אלת החכמה והמלחמה במיתולוגיה. בשונה מארס (Ares), אל המלחמה, שהיה תוקפן ואלים, אתנה שלטה בטקטיקות מלחמה. אתנה מתוארת בדרך כלל כלובשת שריון וכובע פלדה ומיוצגת על ידי ינשוף, סמל החכמה, נושאת איתה מגן מעור עיזים אשר ניתן לה על ידי זאוס אביה, ומלווה על ידי אלת הניצחון, ניקה. בבול היא מתוארת עם הסוס המכונף – פגסוס.

הרמס – שליח האלים

הרמס (מרקורי) היה שליח האלים האולימפיים ופטרון של הרבה תחומים כמו פטרון הגבולות, הספורט והאתלטיקה, המידות והמשקלות ועוד. הרמס מחזיק בידו במטה שעליו מפותלים שני נחשים חיים, הידוע כקדוקאוס. בעת קרב מתואר הרמס כלובש שריון עור או שריון קל אחר. כלי נשקו המועדף הוא חרב מעוקלת (סימטר). בבול הוא מתואר עם כובעו וסנדליו המכונפים שעזרו לו לעוף.

מכיוון והרמס היה שליח האלים והאחראי על העברת מסרים, הפכה דמותו לסמל של הרבה רשויות דואר. מאות בולים שנושאים "בולאות" מתארים את הרמס.

חטיפת גנימדס על ידי זיאוס

גנימדס היה נער יפה תואר בנו של מלך טרויה. לאחר שהבה (Hebe), מי שהייתה נושאת את הגביע לאלים, התחתנה עם הרקולס, חיפש זיאוס נושא גביע חדש. הוא ראה את גנימדס יפה התואר משחק עם חבריו והתאהב בו. זיאוס המאוהב לבש צורת עיט וחטף את גנימדס להר האולימפוס. שם הוא הפך להיות משרת האלים ומגיש הנקטר (משקה האלים). כפיצוי לאבדן בנו, שלח זיאוס לאבי גנימדס זוג סוסים בני אלמוות.

טריפטולמוס – אבי החקלאות

טריפטולמוס היה נסיך, בנו של סלאוס, מלך אלויסיס. סלאוס הנדיב, אירח את דמטר, אלת החקלאות, כאשר היא התאבלה על בתה שנחטפה ע"ל ידי האדס, אל השאול. כאות תודה למלך, לימדה דמטר את טריפטולמוס את אומנות החקלאות ונתנה לו במתנה מרכבה רתומה לדרקונים בכדי שיוכל לעוף עימה לרחבי העולם וללמד בני אדם את מקצוע החקלאות.

בלרופון

טריפטולמוס

בלרופון

בלרופון היה אחד מגיבורי יוון. הוא אילף את פגסוס הסוס המעופף, באמצעות רסן מוזהב שקיבל מהאלה אתנה. בלרופון ביצע מספר משימות מסוכנות שכללו את הריגת הכימרה, המפלצת בעלת ראש אריה, גוף תיש וזנב נחש, הבסתן של האמזונות, הנשים הלוחמות, ועוד. לאחר ביצוע מטלות אלו רצה בלרופון לחיות לצד האלים באולימפוס, אך פגסוס סירב לקחתו לשם והשליכו מעל גבו. לאחר תקרית זו, לא הרשה פגסוס לבלרופון או לאיש אחר לרכב על גבו.

האחים פריקסוס והלה והאייל האגדי

לאתאמאס מלך בויאוטיה ואשתו הראשונה נאפלה, נולדו בן ובת, פריקסוס והלה (Prixeus and Helle). לאחר מותה של אמם נשא לאתאמאס את אינו לאשה, וזו יעצה לו להקריב את פריקסוס והלה קורבן למניעת בצורת. נאפלה הופיעה בחלומו של פריקסוס ויעצה לו לברוח יחד עם אחותו. הרמס שליח האלים הביא להם אייל מכונף שצמרו זהב ועימו הם

עפו לקולכיס שבקווקז. כאשר עברו מעל המיצר המחבר את הים האגאי לים השיש התחוללה סופה והלה נפלה למיצר המים הנושא את שמה: "הלספונטוס". פריקסוס הגיע לקולכיס והתקבל על ידי אייטס המלך שם הוא חי יחד עם האייל. כשהזדקן האייל ביקש מפריקסוס להקריבו לזאוס. את צמרו הזהב תלה אייטס על עץ אלון בחורש הקדוש של ארס. על משמר גיזת הזהב הופקד דרקון. המסע של גיבורי יוון להבאת גיזת הזהב חזרה ליוון מכונה "מסע הארגונאוטים" עליו סיפרתי בהרחבה בעבר ([גיליון 52](#)).

ולסיום, האם תוכלו למצוא את המשותף בין כל הדמויות ואת הסיבה לבחירתם ע"י מעצב הבולים? (רמז: קראו שוב את פסקת הפתיחה של המאמר).

לתגובות ניתן לפנות לאלי מועלם בכתובת eli573@zahav.net.il

הנפקות מהעולם – פינלנד

פינלנד יוצאת בסדרה של הנפקות מוזרות בשנת 2013.

החודש הונפקו ארבעה בולים המציגים בתי שימוש חיצוניים. חברת הדואר במדינה ערכה תחרות צילום של בתי שימוש חיצוניים המפוזרים ברחבי המדינה. נשלחו יותר מ-500 תמונות ומתוכן בחרה את ארבע התמונות להלן והנפיקה אותן על בולים:

במאי יונפקו בולים המתארים ענפי ספורט מוזרים בפינלנד. מסתבר שלפינים יש תשוקה לא מוסברת לענפי ספורט מוזרים והם אף מארגני תחרויות בינלאומיות בענפים אלו. מעצב הסדרה בחר 6 ענפים כאלה והנציח אותם על בולים. הענפים הם:

כדורגל ביצות

נגינה בגיטרת אוויר,

מירוץ קשישים,

ישיבה בתוך קן נמלים

סחיבת אישה,

זריקת מגף,

חידון מספר 62

הפעם שני חידונים הקשורים לפינת המיתולוגיה לעיל. אנא שילחו לנו פתרון לחידון הראשון, השני או לשניהם, כרצונכם.

חידון ראשון

בבולים הבאים מתוארות דמויות מהמיתולוגיה היוונית שהופיעו בסדרת הבולים במאמר בפינת המיתולוגיה. נסו לזהות את הדמויות על סמך בולי הסדרה שבמאמר וההסברים הנלווים. בחלק מהבולים נמחק שם הדמות.

4

1

5

2

6

3

חידון שני

החידון הבא הוא לחובבי האתגרים שביניכם בני כל הגילים: ביצירות האומנות הבאות מתוארות דמויות או אירועים להם יש קשר לדמויות המתוארות בבולים שבמאמר. נסו למצוא את ההקשרים תוך שאתם נעזרים בכיתוב, גם באנגלית, שמתחת לכל בול (ובויקיפדיה, כמובן). שני בולים בחידון זה קשורים לאותה דמות.

1

פסיפס מבית הכנסת בבית אלפא, ישראל

2

האנס פון-אאכן: "חטיפת פרספונה"
Hans von Aachen "The Abduction of Proserpine"

3

פיטר פאול רובנס "נפילתו של פייטון"
P. P. Rubens: "The Fall of Phaeton"

4

סבסטיאן ריקי : "מדור ואנג'ליקה (יאסון ומדיאה)"

Sebastian Ricci: Medor and Angelica (Jason and Medea)

5

פיטר פאול רובנס "ארכניאה נענשת ע"י מינרווה"

P. P. Rubens "Arachne Punished by Minerva"

את הפתרונות יש לשלוח למערכת nosonchik@gmail.com עד ל-15 באפריל. הפותרים מתבקשים לציין את גילם. בין הילדים ובני הנוער (והפעם, גם המבוגרים יותר שיפתרו את החידון השני) שיפתרו נכונה את החידות יוגרל פרס בולאי מתנת איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית. התשובות לחידות ושם הזוכה יפורסמו בגליון הבא.

פתרון חידון מספר 61

איזו מדינה?

הבול הונפק על ידי צילון, הקרויה היום סרי לנקה.

מי האישה?

האישה הנראית בבול היא פלורנס נייטינגל, אחות במקצועה, אשר שינתה את פני המקצוע לחלוטין. נייטינגל זכתה לתהילה כאשר התנדבה בבתי חולים צבאיים במלחמת קרים באמצע המאה ה-19.

זהה את המטוס

לפינו מטוס הקונקורד – מטוס הנוסעים הראשון בעולם שטס במהירות הגבוהה ממהירות הקול. הקונקורד פותח על ידי צרפת ובריטניה במשותף, ופעל בין השנים 1976 ל-2003.

בהגרלה שנערכה בין הפותרים נכונה עלה שמם של מעין (8), טליה (11) ואריאל (14) הכל. הם זוכים בפרס בולאי מתנת איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית.

מכתבים למערכת – לכל תגובה, הצעה או שאלה ניתן לפנות אלינו בכתובת
nosonchik@gmail.com